LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

LAUSUNTO

LL

12.11.2018

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Kuulemistilaisuus 14.11.2018

TyV@eduskunta.fi

HE 158/2018 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle työaikalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä uudeksi työaikalaiksi, ja kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin.

Lääkäriliitto pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja on tyytyväinen siihen, että työajaksi luettavan ajan käsite on pakottavaa oikeutta. Erityisen tärkeää esityksessä on se, että siinä turvataan työntekijöiden työaikasuojelu mm. kohtuuttoman pitkiltä työrupeamilta. Esitys jättää kuitenkin riittävästi mahdollisuuksia sopia säännösten toisinsoveltamisesta työehtosopimuksin.

Yleisesti

Lääkäriliiton kannalta keskeiset muutokset työaikalain hallituksen esityksessä ovat

1) työpaikalla oloajan työajaksi luettavuus pakottavalla lainsäädännöllä,
2) enimmäistyöajan (48 tuntia) soveltaminen ja työajan tasoittumisen mahdollistaminen enintään 12 kk työaikajaksolla,
3) opt out -järjestely (sairaalassa päivystävien lääkärien osalta) työpaikalla tapahtuvan varallaolon osalta ja sen tarkempi soveltaminen työ- ja virkaehtosopimuksella sekä työntekijän ja työnantajan välisin sopimuksin sekä
4) vuorokausilevon toteutuminen, ja sen mahdollisen rikkoutumisen korvattavuus

Laajat vaikutukset lääkärien työaikaan ja päivystysjärjestelyihin

Valmisteltava uudistus tulee koskemaan julkisella sektorilla työskenteleviä lääkäreitä – erityisesti päivystäviä lääkäreitä.

Huomion arvoista on, ettei nykyinen työaikalaki eikä myöskään ko. hallituksen lakiesitys tunne päivystys –termiä. Lainsäädäntö tunnistaa varallaolo -termin. Työaikalakiehdotuksen sääntely varallaolosta vaikuttaa edelleen soveltuvan lähinnä muualla kuin terveydenhuollossa toteutuvaan varallaoloon, jossa aktiivista työtä on vähän ja satunnaisesti, toisin kuin lääkäripäivystyksessä.

Kunnallisessa Lääkärien virkaehtosopimuksessa (Lääkärisopimus) on määritelty päivystys ja sen velvoittavuus. Päivystys on keskeinen osa sairaala-

lääkärien työnkuvaa. Päivystys on säännöllisen työajan (38 t 15 min/viikossa) lisäksi tehtävää työnantajan määräykseen perustuvaa työtä eli käytännössä ylityötä, josta lääkäri ei voi kuitenkaan kieltäytyä. Päivystys tapahtuu joko työpaikalla (etupäivystäjä) tai vapaamuotoisena päivystyksenä (takapäivystäjä).

Työpaikkapäivystys on perinteisesti järjestetty päivittäisen työvuoron jälkeen alkavaksi esim. klo 15.30 - 07.30. Vapaamuotoisessa päivystyksessä lääkäri on puhelimitse tavoitettavissa valmiina konsultoimaan ja/tai lähtemään työpaikalle. Takapäivystävälle lääkärille syntyy tyypillisesti useita tunteja aktiivityötä ja yleensä useammassa jaksossa vapaamuotoisen päivystyksensä aikana.

Sairaaloiden lääkäreistä noin 70 % (6000) osallistuu päivystykseen. Päivystysrasitus vaihtelee runsaasti erikoisaloittain, työpaikoittain jopa työpisteittäin. Paljon päivystäviä ja suuren päivystysrasituksen aloja ovat muun muassa anestesiologia ja tehohoito, eri kirurgiset alat, naistentaudit ja synnytykset, lastentaudit sekä eri sisätautien alat. Päivystävien alojen erikoistuvilla lääkäreillä on keskimäärin neljä työpaikkapäivystystä kuukaudessa ja erikoislääkäreillä keskimäärin kolme kuukaudessa. Päivystävillä aloilla lääkärien kokonaistyöaika on noin 50-60 tuntia viikossa, ja tätä tasataan mm. päivystysvapaiden avulla tasoittumisjakson puitteissa.

Enimmäistyöajan (keskimäärin 48h/vko tasoittumisjaksolla) mahdollinen ylittyminen runsaan päivystyksen vuoksi koskee ensisijaisesti erityistehtävien järjestämistä, esimerkiksi elinsiirtokirurgiaa, joka on valtakunnallisesti keskitetty. Esityksen mukaan enintään noin vuoden tasoittumisjaksolla (12 kk) vuosiloma-aikaa huomioidaan kuitenkin vähentävänä /tasaavana tekijänä lakisääteiset 4 viikkoa. Koska esitys mahdollistaa työ- ja virkaehtosopimuksella sopimisen enintään 12 kk työajan tasoittumisjaksosta, antaa se käsityksemme mukaan mahdollisuuden tasoittaa työaikaa myös näiden erityistehtävien järjestämisen osalta.

Lisäksi todettakoon, että esityksessä oleva opt out -järjestelmä (vain sairaalassa päivystävien lääkärien osalta) työpaikalla tapahtuvan varallaolon osalta on mielestämme riittävä kirjaus. Opt outin käyttöönoton edellytyksenä on myös sen raameista sopiminen työ- ja virkaehtosopimuksin, joka onkin ehdoton edellytys. Lähtökohtaisesti opt out -järjestelmä heikentää työntekijän oikeutta riittävään lepoon ja vapaa-aikaan, jonka vuoksi sen käytön tulee olla poikkeuksellista ja edellyttää painavia perusteita, kuten välttämätön hoidon tai yleisen turvallisuuden takaaminen mm. mielenterveyslain (psykiatrian päivystys) puitteissa.

Yhteenveto

Edellä kerrotuilla perusteilla Lääkäriliitto katsoo, että työaikalain hallituksen esitys mahdollistaa lääkäripäivystyksen järjestämisen jättämällä työmarkkinaosapuolille riittävässä määrin mahdollisuuden sopia säännösten toisinsoveltamisesta työ- ja virkaehtosopimuksin.

Matka-aika

Matka-ajan osalta viittamme Akava ry:n lausuntoon, jonka lisäksi nostamme esiin sote -uudistuksen myötä toimintojen uudelleen järjestämisen ja matka-ajan lisääntymisen. Jo nyt on tavanomaista, että lääkärillä voi olla

useita eri työssäkäyntipaikkoja työnantajaorganisaation eri toimipisteissä, mikä lisää matkustamista ja työhön liittyvää rasitusta huomattavasti.

Lääkäriliitto esittää, että työmatkojen aiheuttaman liiallisen kuormituksen välttämiseksi ja niistä palautumisen varmistamiseksi työmatkoihin käytetty aika tulisi ensisijaisesti lukea työntekijän työajaksi. Toissijaisesti työmatkat voitaisiin lukea niin sanotuksi työhönsidonnaisuusajaksi. Tämä mahdollistaisi työturvallisuusvelvoitteen täyttämisen ja toimisi kuormittumista ennaltaehkäisten.

. Kunnioittaen

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO ry



Laura Lindholm
neuvottelujohtaja